

da je koroza z osipalnikom lepše osuta, kakor pa z motiko.

Gospodarji! pustimo vedno javkanje, ki nam nič ne pomaga, poprimimo se raji umnih gospodarskih naukov in njenih praktičnih iznajdeb, ker le z umom si moremo kaj pomagati!

Prav te navedene številke, katere slonijo na istinitih pozvedbah, pa naj nas prepričajo, da si tudi mi zaradi velike koristi teh strojev, s katerimi si toliko stroškov za delavce prihraniti moremo, okopovalnike in osipalnike omislimo, saj niso dragi, po 12 gold., ali oba, v enem stroji skupno izdelana, dobimo lahko za 20 gld.

Se ve da poraba takih strojev zahteva od nas, da sadimo koroza v lepe vrste, katere so vsaj 2 čevlja narazen. Ko je njiva preorana in z brano poravnana, napnemo dolgo špago, in ob njej sadimo po 10—12 palcev narazen koroza. Ako imamo več posestvo, moremo omisliti ali napraviti si orodje — črtorezec — prav priprosto orodje, ki je sestavljeno iz tramiča, v katerem so premakljivo vstavljeni, črtalu podobni zobovi, ki stojé po 2 čevlja narazen in režejo črte, male grabničke, v katere se koroza meče.

Ako želi gospodar nasaditi med koroza tudi fižola, lahko to stori s tem, da v vrstah med posamesnimi kruzami nasadi fižola.

Ako je koroza lepo v rednih vrstah posejana, bo zrak, tudi solčna gorkota, bolje dohajala med koroza, in zrak bo med vrstami lahko vlekel, kar je koristno posebno ob času obilnega deževja, ker se preobilna mokrota hitreje vsled zračnega prepriha pogubi. Starokopitnež bo sicer ugovarjal, da se bo na taki njivi manj koroze pridelalo zato, ker so vrste po 2 čevlja narazen. A ne boj se, dragi, le poskusi dve enako veliki njivi nasejati s koroza, eno po stari navadi, drugo po mojem nasvetu, in prepričal se boš v jeseni, ko boš strže z nje obiral, da boš imel iz vsakega stebila po 2, in če je letina ugodna, tudi po 3—4 strže, ki so dolgi, debeli in od vrha do konca z lepim zrnjem nabiti in da boš iz nove poskušnje dokaj več mernikov koroze dobil.

Želel bi še svetovati pri pridelovanju koroze, da bi se rabil podzemeljski rovár, s katerim se spodnja plast zemlje, katere se oralo ne dotika več, rahljá in razrušuje. Podzemeljski rovár je oralo z ostrim lemežem pa brez deske, torej zemlje ne vzdiguje, ampak jo le razrušuje in rahljá. Ta rovár sledi za navadnim plugom po brazdi, ter sega po 6 do 8 palcev v zemljo, katero prav dobro zrahljá. Na tako zrahljano spodnjo plast pade potem druga brazda zemlje in jasno je, da bo to korozi v veliko korist, kajti mogla bo ne le v gorenji, od navadnega orala orani zemlji razvijati korenine, ampak te se bodo lahko zarile v spodnjo plast, kjer bodo našle krepak temelj; rastlina se bo čvrsto vkoreninila in tako bo mogla dobro strpeti tudi močnejše viharje. Pa tudi sušo bo koroza na tako preorani zemlji bolje strpela, ker bo po nategljivosti iz spodnjih plasti zemlje, kjer je več ali manj vedno nekoliko vlage, dobivala vsaj toliko vlage, da se bo ohranila živd do dne, ko blagodejni dež zopet zemljo napoji. Kedar je pa moča, pa se hitreje iz zgorenje plasti scedi voda, tako da koroze korenine ne stojé v vodi. Koroza je rastlina, ki ljubi globoko zrahljano zemljo, in kdor želi od te prekornostne rastline dobiti res obilnega pridelka, naj ji postreže z globokim zrahljanjem zemlje.

Gospodarske izkušnje.

Zoper gosenice, uši in vsak drug mrčes na vrtu in polji
priporoča gospod Vincencij Liebel, kakor pravi, po obilih in večletnih izkušnjah, potrjeno sledečo zmes: Vzame naj se (po vagi) 1 del solí, 1 del mavca (gipsa), 1 del živega apna in 1 del pepela; vse to naj se drobno v prah zmelje in skozi sito preseje, potem pa pridado 3 deli petroleja, in vse dobro skupaj pomeša.

Kedar se ta zmes upotrebuje zoper drevesne gosenice, naj se stanjša s 3 deli vode, pri družih bolj občutljivih vrtnih rastlinah pa z 10 deli vode. S tako stanjšano zmesjo se s škropilnico poškopí drevje in vsako drugo rastlinje. O cvetji se ne sme rabiti. — Gosp. Liebl pravi: „ni ga gotovejšega, cenejšega in rastlinam prav nič škodljivega pomočka, kakor je ta zmes, ki je vrhu tega tudi še dober gnoj.“ Tudi za pokončavanje trtne uši (filoksere) jo priporoča, če se do $\frac{1}{4}$ metra globočine okopane ušive trte s to zmesjo polivajo.

Ne vemo, ali gosp. Liebl ne obeta preveč? *)

Gospodarske novice.

Dva popotna kmetijska učitelja.

„Wien. landw. Zeitung“ razgláša konkurs za dva popotna kmetijska učitelja, in sicer enega za Istro, enega za Goriško. Službe razpisuje c. k. namestništvo v Trstu. Torej za Goriško, to malo deželico, kjer so uže sedaj: ena italijanska kmetijska šola, ena slovenska kmetijska šola, in pa c. kr. svilorejsko in kemiško poskuševališče, je potreba kmetijskega popotnega učitelja, a uboga Kranjska, dvakrat večja od Goriškega, brez kmetijske šole, ni vredna in ne potrebuje vsaj enega kmetijskega učitelja! Res, difficile, est, satyram non scribere. — Sicer pa za 1000 gld. — provizorno na kontrakt — ne bodo dobili v kmetijstvu skušenih mož, in podoba je, da ste ti službi vstvarjeni le za „Hochschülerje“ iz dunajske šole, ker ti teoretikarji ne dobijo lahko služeb na kaki grajščini. Ti neskušeni teoretikarji, ki ne poznajo razmer kmetovalcev, bodo le zeló malo mogli pomagati kmetijstvu, kajti zibajoči se v visokih teorijah bodo nerazumljivi kmetu. Prav imajo česki in poljski državni poslanci, da name ravajo v prihodnjem državnem zboru staviti predlog, naj se razpusti kmetijska visoka šola na Dunaji. Kranjskim državnim poslancem pa naj dá gori navedeni razpis popotnih učiteljev v Gorici in Istri povod, da se krepko potegnejo za pravično rešitev vloge družbe kmetijske kranjske, katero je o potrebi popotnega učitelja in reforme ljubljanske preparandije izročila c. kr. deželnemu šolskemu svetu ljubljanskemu 5. avgusta t. l.

Letina do konca meseca julija.

Po poročilih c. kr. kmetijskega ministerstva konec julija bo za pšenico v gornji in dolnji Avstriji, na severnem Tirolskem in Koroškem dobra, na Solnograškem, Štajarskem in Predarelskem najmanj srednja letina, le na Kranjskem je bila slabo srednja. Dobra bo

*) Grozno novico je dunajski kmetijski časnik „Wiener Landw. Zeitg.“ objavil, da se je 2. dne t. m. 82letni starček Liebl, več časa bolehen, ustrelil, največ zato, ker gori navedeno sredstvo zoper škodljive mrčese v viših krogih ni našlo tistega priznanja, katero je on pričakoval.

posebno v takih krajih Česke dežele, ki so blizu gor in potem v nekdanjem Tešinskem okraji Šlezije. Zrno hvalijo večidel, posebno v mnogih krajih dolaje Avstrije in Česke, vendar tudi lahkega in puhlega ni malo. — Za rž je v srednjih deželah razun edine Kranjske prav dobra letina. — Ječmen obeta enako dobro letino kakor ozimina; v dolnji Avstriji in na Kranjskem je dobro srednja. — Oves je v severnih deželah dobro obrodil, v dolnji Avstriji pa je na mestih le za silo dozorel. Na Koroškem in Kranjskem pričakujejo le srednje letine. — Sočivje je v južnih in srednjih deželah po suši mnogo škode trpelo; v severnih pa dobro dorastlo. — Tudi dosti prosa je v Dalmaciji po suši konec vzelo. — Koruza je lepa v Bukovini, na Štajarskem, Gorenjskem, severnem Tirolskem in Predarelskem, drugod pa ji je suša zelo škodila. — Jara ajda je v Galiciji in Bukovini na mestih lepa, na mestih srednja; pozna ajda se je na Štajarskem, Koroškem in severnem Tirolskem lepo vzdignola, na Kranjskem in južnem Tirolskem jo je suša zadrževala. — Ogrščica, lan in konoplja so lepe v Galiciji in Bukovini. — Hmel bo povsodi sreden. — Krompir je večidel lep. Da gnjije, tožijo le na Českem, v Galiciji in na Tirolskem; v dolnji Avstriji in na Kranjskem mu škodi suša. — Pesam in zelju je večidel dežja silno treba bilo. — Pozno repo je v južnih deželah suša večidel zadušila. — Otava na deteljščih in travnikih je v severnih deželah v obče, v srednjih in južnih pa večidel samo na namakanih in močvirnih travnikih lepa, suhi travniki pri gorah in tudi mnoga deteljišča se vidijo kakor bi celó usahnili. — Dolga vročina je vinski trti sicer posebno ugajala, v južnih deželah pa, kakor tudi na Kranjskem, je suša uže začela škodljiva biti, ker jagode drobne ostajajo in se mnogo grozdja, v Dalmaciji tudi listje, osiplje. Drugače pa še vedno smemo upati, da bo v dolnji Avstriji in na Štajarskem prav dobra, v južnih deželah, kakor tudi na Predarelskem in Kranjskem najmanj dobro srednja beratev. — Sadja bo na Českem, Moravskem, Štajarskem in Predarelskem večinom dosti; v drugih deželah bo le malokaj.

Kmetijski stroji v Rumuniji.

Kakor sem uže v enem svojih prejšnjih dopisov omenil, opravljajo se v Rumuniji poljska dela največ s stroji (mašinami). V prvi vrsti imam navajati parni stroj, katerega moč se povsod in kolikor mogoče uporablja. A ne samo na velicah posestvih, temveč tudi v kmečkih občinah najdeš vsaj eno lokomobilo. Ta jim pomaga ne samo pri mlačvi žita in robkanji koruze, ampak tudi pri oranji, pri setvi in družih opravilih na polji. Iz tega se uže razvidi, da v Rumuniji veči posestniki uporabljajo tudi mnogo družih strojev, kakoršnih pri nas na Kranjskem — zbog presilno razkosanih zemljišč in bornega našega velicega posestva — še videti ni. Skoraj v splošni rabi so sledeči stroji: mlatilnice, sušilnice za turšico, sejalnice, in sicer na široko in v vrstah sejoče, itd. V najnovejšem času začno tudi stroje za čiščenje žita uvažati v deželo.

Da zaznamujem značaj naših kmetijskih strojev v kratkih besedah, reči bi moral, da se rabijo vsi stroji, ki so potrebni za obdelovanje in pridelovanje velike množine, da se pa v Rumuniji ne poznajo oni, ki merijo na zboljšanje pridelanega blagá ali ki so namenjeni finejšim delom.

Skoraj nepotrebna je opomba, da nam vsi ti stroji prihajajo iz inostranskega, največ iz Angleškega.

Stroji bi bili še v splošnejši rabi, če bi pomanj-

kanje spretnih rokodelcev tudi tukaj, kakor povsodi, ne stavilo zaprék. Ako se polomi kak imenitnejši del, ki ga naši mašinsti popraviti ne morejo, mora ves dragi stroj v shrambo za staro železje.

Kmetje orjejo s plugi po Zugmayerjevi sistemi; le v podonavskih pokrajinah rijó z lesenimi orali v plodoviti, humozni, mastni zemlji.

Parni stroji se kurijo sè slamo, katere itak na druge načine porabiti ne znajo. Če je kmetje ne potrebujejo za streho, jo spomladi v velicah kupih na polji požgó.

Da so stroji pri nas neobhodno potrebni, se razvidi iz tega, da nekatere mošije pridelujejo do 30.000 mernikov pšenice in ječmena, in poleg tega še družih 30.000 mernikov turšice.

Prebravši to se nikdo ne bode čudil, ako čuje, da pri nas nekateri zakupniki (zajemniki) plačujejo do 10.000 napoleonov (93.000 gold.) in še več samo letnega najéma. Kdor bi pa mislil, da so taka neizmerna in plodovita zemljišča dobro obdelana, bi se zelo varal. Malomarnost in lenoba ste nesreči Rumunije.

Vsi stroji stojé noč in dan, pozimi in poleti na prostem. Zato so pa lokomobile tudi kmalu tako zanemarjene, da radovedni tujec beži kolikor mogoče hitro iz nevarnega sosedstva.

Slatina meseca avgusta 1881.

J. Schollmayer.

Šolske stvari.

Letošnja šolska letina.

„Jahresbericht der Staats-Oberrealschule in Laibach“ prinaša na čelu nadaljevanje in konec uže v lanskem programu pričetega spisa prof. Binderjevega: „Die Bergwerke im römischen Staatshaushalte“. — Učilo je na tem zavodu z vodjo gosp. dr. Mrhalom vred 13 profesorjev, 1 suplent in 3 učiteljski kandidatje. — Učencev je bilo koncem šolskega leta 221, tedaj 18 manj ko lani. Po materinščini jih je bilo Slovencev 91, Nemcev 101 (?), Srbo Hrvatje 3, Čeha 2, Lahov 23 in 1 Francoz. Kranjcev je bilo 135, izmed teh 72 Ljubljancev. — Slovenščina je bila nepogojno obligatna za take učence, katere so stariši kot Slovence vpisali, in relativno obligatna za take učence treh viših razredov, ki niso obiskavali francoščine. Razun tega pričel se je za letos na realki kurz, v katerem je podučeval prof. Levec neslovence v slovenščini. Ta kurz obstoji iz treh letnikov, katerih vsak ima tri ure na teden. Letos bil je le prvi letnik odprt, katerega je obiskovalo 18 učencev. — Z realko je združena tudi obrtnijska napredovalna šola, v kateri so podučevali profesorji realkini 152 učencev v različnih obrtnijskih strokah. J.

Zgodovinske stvari.

Žumberški okraj in Marijadolska občina

v razmeri z deželo Kranjsko.

Z ozirom na to, da se je ravnokar vojna Krajina (vojaška Granica) s Hrvatskim kraljevstvom združila, je nastopil pravi čas, o Žumberku in Marijinem dolu v razmeri s Kranjsko spregovoriti nekliko besedi.

Ob času, ko je bilo pokrajenje (Provincialisirung) vojne Krajine sklenjeno, bila sta Žumberški okraj in